

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

09.06.2022. Nr. 1.7-2/554
Uz 16.05.2022 Nr. 2022/34

SIA “CSE COE”
Dace.Krupenko@csecoe.com

Informācijai:
Siguldas novada pašvaldībai

Par SIA “Saltavots”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Siguldas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par līdzdalības izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) Pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā SIA “Saltavots”.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Ņemot vērā, ka Pašvaldība ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī viedokli ir sniegusi biedrības “Latvijas Ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija” (turpmāk – LŪKUA), “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK) un “Latvijas Pašvaldību savienība” (turpmāk – LPS), tad KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 100 % SIA “Saltavots” kapitāldaļu pieder Siguldas novada pašvaldībai.¹

SIA “Saltavots” komercdarbības veidi ir ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde; notekūdeņu savākšana un attīrīšana; ūdensapgādes sistēmu būvniecība; citas būvdarbu pabeigšanas operācijas; kravu pārvadājumi pa autoceļiem; inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas; tehniskā pārbaude un analīze. Un tā ir reģistrēta *Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas* Sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā.

SIA “Saltavots” un Pašvaldība ir noslēgusi 09.12.2021. Līgumu par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu Nr. SNP/2021/512, kas nosaka, ka SIA “Saltavots” nodrošina Pašvaldības administratīvās teritorijas daļā – Siguldas novada Siguldas pilsētā, Siguldas, Allažu un Mores pagastos ūdenssaimniecības pakalpojumus.

¹ Pieejams: <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/40103055793>

Tāpat SIA "Saltavots" un Pašvaldība ir noslēgusi 03.12.2021. Deleģēšanas līgumu Nr. 2 SNP/2021/490, kas nosaka, ka SIA "Saltavots" apņemas veikt pašvaldības autonomās funkcijas – pašvaldības administratīvās teritorijas labiekārtošanas, sanitārās tīrības nodrošināšanas, tai skaitā pretplūdu pasākumus, izrietošus pārvaldes uzdevumus Siguldas novada teritorijā.

Savukārt 12.02.2020. noslēgts Deleģēšanas līgums Nr. 2020/113, kas nosaka, ka SIA "Saltavots" apņemas veikt no pašvaldības autonomajām funkcijām izrietošus šādus pārvaldes uzdevumus: decentralizēto kanalizācijas sistēmu (turpmāk – DKS) reģistra izveidošanu un uzturēšanu; noteikto prasību notekūdeņu un nosēdumu savākšanai no DKS, to transportēšanai un novadišanai centralizētajā kanalizācijas sistēmā ievērošanas kontroli; DKS uzkrāto notekūdeņu un nosēdumu izvešanas biežuma kontroli un uzraudzību; noteikto DKS ekspluatācijas un uzturēšanas prasību ievērošanas kontroli; informācijas sniegšanu DKS īpašniekiem par DKS uzkrāto notekūdeņu un nosēdumu izvešanas kārtību un decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu saņemšanas dokumentācijas uzglabāšanas nepieciešamību.

Izvērtējumā norādīts, ka attiecībā uz SIA "Saltavots" statūtos iekļautajiem komercdarbības veidiem, var secināt, ka atsevišķi darbības veidi ir saistīti ar tās iekšējām vajadzībām, piemēram, "tehniskā pārbaude un analīze", veicot dzeramā ūdens kvalitātes pārbaudes, savukārt "inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas", veicot tehnisko noteikumu izstrādi ēku pieslēgšanai pie inženiertīkliem.

Arī SIA "Saltavots" komercdarbības veidi "ūdensapgādes sistēmu būvniecība" un "citas būvdarbu pabeigšanas operācijas" galvenokārt ir saistīti ar tās pamatdarbību ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanas jomā un tās nepieciešamajiem resursiem un kapacitāti avāriju likvidēšanas un citu remontdarbu veikšanai ūdenssaimniecības pakalpojuma nepārtrauktības nodrošināšanai. Taču Izvērtējumā norādīts arī uz SIA "Saltavots" un Siguldas novada pašvaldības 03.12.2021. Deleģēšanas līgumu Nr. SNP/2021/490, kas nosaka SIA "Saltavots" pienākumu veikt Siguldas novadā apzināto pašvaldībai piederošo lietus kanalizācijas sistēmas uzturēšanu, remontu un būvniecību.

Attiecībā uz SIA "Saltavots" komercdarbības veidu "kravu pārvadājumi pa autoceļiem" tiek secināts, ka šie kā atsevišķi pakalpojumi tās darbībā netika konstatēti, tāpēc tiek rekomendēts izslēgt no statūtiem šo komercdarbības veidu. Līdz ar to KP aicina pārskatīt SIA "Saltavots" statūtos noteiktos darbības veidus un precizēt to saturu atbilstoši faktiskajai darbībai.

Izvērtējuma veikšanas brīdī SIA "Saltavots" ir noslēgts līgums par investīciju projektu "Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Siguldas notekūdeņu aglomerācijā, V kārtā", Nr. 5.3.1./0/16/I/001. īstenošanu, kas paredz pārraudzības periodu līdz 2027. gadam.

SIA "Saltavots" sniedz arī dažādus ar pamatdarbību vai pamatdarbībai nepieciešamajiem resursiem saistītus papildpakalpojumus:

- santehnika pakalpojumus;
- ūdensvada un kanalizācijas pievienojumu izbūve un remonts;
- sadzīves un lietus kanalizācijas cauruļvadu tīrīšana, skalošana ar specializēto tehniku;
- decentralizēto kanalizācijas sistēmu notekūdeņu savākšana no Siguldas notekūdeņu aglomerācijas un to attīrīšana (asenizācijas pakalpojumi);
- ar speciālās tehnikas izmantošanu saistītus pakalpojumus (ekskavatora, traktora, pašgājēj mašīnas izmantošana; ūdens mucas piegāde, dīzeļģeneratora noma).

Vērtējot sniegtos papildpakalpojumus, Izvērtējumā norādīts, ka SIA "Saltavots" kapacitāte papildpakalpojumu nodrošināšanai ir ierobežota un tie tiek sniegti tikai gadījumos, kad nepieciešamie resursi un ražošanas līdzekļi nav noslogoti pamatdarbības nodrošināšanā. Sniegtie papildpakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu un mērķi nodrošināt resursu lietderīgu izmantošanu Siguldas novada administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēs. SIA "Saltavots" sniegtie papildpakalpojumi nav saistīti ar papildu investīcijām no kapitālsabiedrības puses. Turklāt papildpakalpojumu apjoms sastāda nebūtisku

daļu no tās ieņēmumiem. Saskaņā ar SIA "Saltavots" finanšu datiem papildpakalpojumi katrs atsevišķi veido aptuveni 1 % no tās pamatdarbības ieņēmumiem.

Izvērtējumā secināts, ka SIA "Saltavots" sniegtie santehniķa pakalpojumi, ūdensvada un kanalizācijas pievienojumu izbūves un remonta pakalpojumi, sadzīves un lietus kanalizācijas cauruļvadu tīrīšanas un skalošanas pakalpojumi, kuru mērķis ir nodrošināt nepārtrauktus un drošus ūdenssaimniecības pakalpojumus, ir cieši saistīti ar sniegtajiem sabiedriskajiem ūdenssaimniecības pakalpojumiem. SIA "Saltavots" pienākums ir nodrošināt nepārtrauktus un drošus sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumus, kas nav iespējams, ja ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas nedarbojas un tā rezultātā lietotāji nevar saņemt pamatpakalpojumu. Turklāt lietotāju inženiertehniskās sistēmas darbības traucējumi var apdraudēt arī pašu centralizētās ūdenssaimniecības infrastruktūras darbību. Izvērtējumā konstatēts, ka SIA "Saltavots" šos papildpakalpojumus sniedz brīvā tirgus apstākļos. Gan santehniķa pakalpojumu tirgū, gan ūdensvada un kanalizācijas pievienojumu izbūves un remonta pakalpojumu tirgū ir vērojama konkurence un ir vairāki privātie tirgus dalībnieki, kas piedāvā šos pakalpojumus Siguldas novadā. Taču SIA "Saltavots" sniegtie papildpakalpojumi šajos tirgus segmentos būtiski neietekmē konkurenci, jo sniegto pakalpojumu apjoms ir neliels. Tādēļ tiktāl, ciktāl minētie papildpakalpojumi tiek sniegti centralizētās ūdenssaimniecības pakalpojumu sistēmas lietotājiem un vērsti uz šo pakalpojumu nepārtrauktu un drošu saņemšanu, Pašvaldības ieskatā, tās darbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem.

Nemot vērā, ka DKS darbība var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību, tad Izvērtējumā norādīts, ka asenizācijas pakalpojumi ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai. Lai gan novadā darbojas arī vairāki citi asenizācijas pakalpojumu sniedzēji, kas ir reģistrēti asenizatoru reģistrā, un SIA "Saltavots" konkurē ar šiem pakalpojumu sniedzējiem, taču secināts, ka asenizācijas pakalpojumus tā sniedz nelielā apmērā, kas būtiski neietekmē tirgu.

Vienlaikus tiek konstatēts, ka 2020. gadā starp Pašvaldību un SIA "Saltavots" ir noslēgts deleģēšanas līgumus, ar kuru tai ir uzdots veikt pārvaldes uzdevumu, kas citastarp ietver DKS reģistra izveidošanu un uzturēšanu un DKS ekspluatācijas, uzturēšanas un uzkrāto notekūdeņu izvešanas kārtības kontroli.

Ministru kabineta 2017. gada 27. jūnija noteikumu Nr. 384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu" 11. punkts paredz, ka pašvaldība var pati izveidot un uzturēt DKS reģistru vai uzticēt šo uzdevumu sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējam. Līdz ar to, Pašvaldības ieskatā, SIA "Saltavots" kopumā var veikt šādu pārvaldes uzdevumu.

Pašvaldība arī norāda, ka ir informēta, ka vienlaicīga reģistra uzturēšana (arī prasību kontrole) un asenizācijas pakalpojumu sniegšana var radīt konkurences neitralitātes riskus, kas var izpausties, piemēram, saņemot informāciju no konkurentiem, kas citādi asenizācijas pakalpojumu sniedzējam nebūtu pieejama. Tomēr, izvērtējot SIA "Saltavots" sniegto asenizācijas pakalpojumu nebūtisko apjomu, kā arī, lai garantētu asenizācijas pakalpojumu pieejamību visā Siguldas novada administratīvajā teritorijā, arī attālākajās novada apdzīvotajās vietās, kur privātie komersanti savus pakalpojumus nepiedāvā vai šie pakalpojumi ir ekonomiski nepieejami, Izvērtējumā tiek secināts, ka SIA "Saltavots" darbība asenizācijas pakalpojumu tirgū ir turpināma pašvaldības iedzīvotāju interesēs, vienlaikus nodrošinot konkurences neitralitātes principu ievērošanu, un neveicot investīcijas vai citas darbības pakalpojuma paplašināšanā.

Ar speciālās tehnikas izmantošanu saistītie papildpakalpojumi ir vērsti uz lietderīgu rīcību ar SIA "Saltavots" mantu tad, kad tā nav nepieciešama pamatpakalpojumu nodrošināšanai. Tiek secināts, ka tai piederošās tehnikas dīkstāve, vienlaikus saglabājot ar tehnikas uzturēšanu un apkopi saistītās izmaksas, varētu neatbilst Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma mērķim. Ieņēmumi no šiem papildpakalpojumiem ir nebūtiski un to sniegšana būtiski neietekmē konkurenci attiecīgajā

tirgus daļā. Tādēļ tiktāl, ciktāl SIA "Saltavots" mērķtiecīgi neveic investīcijas darbības paplašināšanā un papildpakalpojumi tiek sniegti tikai tad, kad tehnika un resursi netiek izmantoti pamatpakalpojumu nodrošināšanai, ar speciālās tehnikas izmantošanu saistītie papildpakalpojumi, Pašvaldības ieskatā, atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem

2021. gadā 86 % no kopējiem SIA "Saltavots" pamatdarbības ieņēmumiem ir iegūti no ūdenssaimniecības (ūdensapgādes un kanalizācijas) pakalpojumu sniegšanas, 9 % sastāda ieņēmumi no būvniecības, bet 5 % no pārējiem pakalpojumiem.

Pašvaldības konstatē, ka SIA "Saltavots" pamatdarbība ūdenssaimniecības pakalpojumu jomā atbilst likuma "Par pašvaldībām" 15. panta 1. punktā paredzētajai pašvaldību autonomajai funkcijai un tā atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem. SIA "Saltavots", veicot pašvaldības autonomo funkciju ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu jomā, sniedz pakalpojumus, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai. Un ir konstatējama tirgus nepilnība. Siguldas novada Siguldas pilsētā, Siguldas, Allažu un Mores pagastos nav citu komersantu, kuri iedzīvotājiem varētu nodrošināt normatīvajiem aktiem atbilstošus centralizētos ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus. Galvenie iemesli, kādēļ privātie tirgus dalībnieki nepiedāvā pakalpojumus konkrētajā tirgū, ir nepieciešamās infrastruktūras neesamība, augstās investīcijas un nozares zemā rentabilitāte.

LŪKUA ieskatā, SIA "Saltavots" tai noteiktos uzdevumus veic efektīvi, un tādējādi no sabiedrības interešu viedokļa – pašvaldības līdzdalība kapitālsabiedrībā ir labākais risinājums, un tas ir samērīgs sabiedrības labklājības veicināšanas veids. Tās ieskatā, Pašvaldībai ir nepieciešams saglabāt dalību visos ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedzošajos uzņēmumos, tajā skaitā SIA "Saltavots", nodrošinot normatīvo tiesību aktu prasībām atbilstošu, sabiedrībai pieejamu un ilgtspējīgu pašvaldības deleģēto autonomo pakalpojumu sniegšanu, kā arī atbilstošu pakalpojumu sniegšanu ilgtermiņā. Tāpat tiek ieteikts izskatīt iespējas apvienot/reorganizēt novadā esošos uzņēmumus, kas sniedz ūdenssaimniecības pakalpojumus.

LTRK norādījusi, ka detalizētāku viedokli par SIA "Saltavots" nesniegs, taču aicina pārskatīt sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrību darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

Savukārt LPS norādījusi, ka pašvaldībām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpēties par to, lai konkrētās teritorijas ikvienam iedzīvotājam būtu pieejami nepieciešamie pakalpojumi. Pakalpojumu nodrošināšanas veida un formas izvēle ir katras pašvaldības domes kompetence.

KP atzīst, ka SIA "Saltavots" sniegtie pamatpakalpojumi ūdenssaimniecības jomā (ūdensapgāde un kanalizācija) – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka tā veic pašvaldības autonomo funkciju, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus Pašvaldības administratīvajā teritorijā. Kā arī tā pārvaldītā ūdenssaimniecības infrastruktūra nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam, jo tās izbūvei un attīstīšanai ir tikuši piesaistīti Eiropas Savienības finanšu instrumentu līdzekļi.

Vienlaikus, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, SIA "Saltavots" būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi, piemēram, dažāda veida būvdarbu, santehniķa pakalpojumi, remontdarbu veikšana, cauruļvadu tīrīšana u.c. (saglabājot avārijas dienestu), jo attiecībā uz SIA "Saltavots" darbību būvniecības un remontdarbu pakalpojumu jomā, KP ieskatā, ūdensapgādes, kanalizācijas sistēmu būvniecības, santehniķa pakalpojumu, cauruļvadu tīrīšanas jomā pirmšķietami nav saskatāma tirgus nepilnība vai šī darbības veida atbilstība kādam no citiem VPIL 88. panta pirmās daļas priekšnoteikumiem. Līdz ar to publiskas personas kapitālsabiedrībai būtu jāatturas no šādu pakalpojumu sniegšanas.

Vienlaikus, kā KP jau iepriekš ir norādījusi arī publiski², publisku personu kapitālsabiedrību darbība, t.sk. pieslēgumu projektēšanā un izbūvē, varētu būt pieļaujama un objektīvi attaisnojama, ja pieslēgumu projektēšana un izbūve notiek teritorijās, kurās tiek realizēti Eiropas Savienības Kohēzijas fonda līdzfinansētie projekti, lai sasniegtu nepieciešamo pieslēgumu skaitu aglomerācijā, kā arī, ja ir konstatēta tirgus nepilnība. KP vērtējumā, citos gadījumos (kas nav saistīti ar Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projektu īstenošanu), pašvaldībām būtu jāveicina privātā sektora iesaiste un jāatturas no šādu pakalpojumu sniegšanas privātpersonām, ja to spēj nodrošināt privātā sektora komersanti.

KP norāda, ka SIA "Saltavots" vienlaikus esot DKS reģistra uzturētājai un arī asenizācijas pakalpojumu sniedzējai, tās rīcībā nonāk informācija, kas SIA "Saltavots" var sniegt priekšrocības attiecībā pret citiem asenizācijas pakalpojumu sniedzējiem, kā arī SIA "Saltavots" var kontrolēt citu tirgus dalībnieku (savu konkurentu) veiktās darbības. Attiecīgi, lai novērstu iespējamus konkurences neitralitātes riskus, KP ieskatā, DKS reģistra izveide un uzturēšana primāri būtu jāveic pašai Pašvaldībai, savukārt deleģēt pienākumu par šā reģistra izveidi un uzturēšanu Pašvaldībai būtu ieteicams tikai tādai personai, kura vienlaikus nav asenizācijas pakalpojumu sniedzējs.

Tācu KP ņem vērā Izvērtējumā secināto, ka SIA "Saltavots" darbība asenizācijas pakalpojumu tirgū ir turpināma Pašvaldības iedzīvotāju interesēs, vienlaikus nodrošinot konkurences neitralitātes principu ievērošanu, un neveicot investīcijas vai citas darbības pakalpojuma paplašināšanā. Tāpat KP uzsver nepieciešamību, turpinot sniegt attiecīgos pakalpojumus, regulāri veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu.

Attiecībā uz speciālās tehnikas nomas pakalpojumu, būtiski, ka attiecīgie tehniskie līdzekļi, kas tiek piedāvāti nomai, ir resursi, kas nepieciešami pamatpakalpojumu nodrošināšanai, bet nomas pakalpojums tirgū tiek piedāvāts, lai racionāli izmantotu šādus SIA "Saltavots" rīcībā esošos resursus laikā, kad tie nav nepieciešami SIA "Saltavots" vajadzībām. Vienlaikus ir svarīgi, ka tiek rūpīgi izvērtēta šādu resursu uzturēšanas pamatotība, lai konkrētā papildpakalpojuma sniegšana nebūtu vērtējama jau kā pamatpakalpojums.

Kā arī, ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas (SIA "VANGAŽU AVOTS", PSIA "NORMA K", PSIA "Entalpija-2"), KP aicina Pašvaldību vērtēt šo kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju.

Noslēgumā KP aicina Pašvaldību un kapitālsabiedrības regulāri veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu³, konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju. KP norāda, ka minētais konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis

² Sk. KP prezentāciju Latvijas Pašvaldību savienības Tautsaimniecības un Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas apvienotajā sēdē 16.06.2021., <https://www.lps.lv/lv/tiesraides-videoarhivs/videoarhivs/686-lps-tautsaimniecibas-un-reģionalas-attistibas-un-sadarbibas-komitejas-apvienota-sede-16-junijs-2021>

³ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate